

якого рівня і будь-якої сфери власного буття.

Звісно, східно- і західноєвропейська моделі навчання поки що значно відрізняються між собою. Їхнє зближення в майбутньому повинно стати могутнім стимулюючим фактором до реальної рейтингової конкуренції в якості надання освітніх послуг як всередині країни, так і за її межами [7]. Очевидно, що одна з вагомих причин нашого ґрунтового відставання в науковій сфері зумовлена все ж таки не національним людським фактором, а способом системного підходу до неї з боку держави. На це вказує, наприклад, відсутність представників нашої держави серед лауреатів Нобелівської премії, хоча вчених-вихідців з України чи з українським корінням, які жили або живуть за кордоном сьогодні і удостоєні цієї високої нагороди, є чимало [6]. Виходом з такої ситуації може стати тільки вдумлива, аналітична реформація вітчизняної вищої освіти з оглядом на найкращі європейські та світові зразки, що, власне, сьогодні з величезними труднощами і перешкодами нарешті потрохи починає здійснюватися.

Література

1. Вступ до вищих навчальних закладів за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в оцінках громадської думки // Прес-конференція. 7 жовтня 2011 р. м. Київ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/press/sifijfkfkmk>
2. Гаєвська Л.А. Глобалізація і проблеми освіти // Восьма Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Сучасна наука в мережі інтернет” <http://intkonf.org/kandpednauk-gaevskala-globalizatsiya-i-problemi-osviti/>
3. Диев В.С. Многомерный вектор глобализации: начало и

основные компоненты // Философия образования. – 2005. – № 1. – С.15-21.

4. ЗНО як неоднозначне явище в сучасній українській освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.interclass.kiev.ua/mainpage/interesting/eit_2/
5. Клайн Л. Глобалізація: вызов національним економікам // Проблемы теории и практики управления. – 1998. – № 6. – С.44-49.
6. Нобелівські лауреати – вихідці з України. Матеріали з Вікіпедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Нобелівські_лауреати
7. Садлак Я. Університетські рейтинги та їхній вплив на якість вищої освіти // Дзеркало тижня. – 2008. – №16.
8. Bad Effects of Globalization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.buzzle.com/articles/bad-effects-of-globalization.html>
9. Global Competitiveness Report 2011-2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-2011-2012/>
10. Heule B. Globalization, Trade Is Good for Keeping Peace // San Diego Business Journal. – 2008. – Vol. 29. – P. 35.
11. Is Continued Globalization of the World Economy Inevitable? // International Economy. – 2004. – Vol. 18. – P. 68.
12. Mourdoukoutas P. The good, the bad, and the ugly side of globalization [Електронний ресурс]. – [Режим доступу: <http://www.forbes.com/sites/panosmourdoukoutas/2011/09/10/the-good-the-bad-nd-the-ugly-side-of-globalization/>]
13. The Bologna Declaration of 19 June 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf

Надійшла 19.03.2012 року.

УДК: 371.315+378.147+616.1

Середюк Н.М., Налужна Т.В., Галюк Н.М., Середюк В.Н., Нестерак Р.В., Ванджюра І.Ю., Ванджюра Я.Л.

Оптимізація процесу вивчення дисципліни «Внутрішня медицина» в умовах кредитно-модульної системи

Кафедра внутрішньої медицини №2 (зав. каф. – проф. Н.М.Середюк)
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме. У статті викладено актуальні питання викладання внутрішньої медицини у вищому навчальному закладі на сучасному етапі. Наведені нові методики підвищення ефективності викладання даної дисципліни, які спрямовані на покращення підготовки студентів - випускників. В навчальний процес впроваджено нові принципи кредитно-модульної системи, які розроблені відповідно до стандартів переходу медичної освіти у вищих навчальних закладах України на засадах кредитно-модульної системи. Уведено в методику виконання знань та вмінь студентів, принципів доказової медицини, що суттєво підвищує професійну орієнтацію студентів.

Ключові слова: кредитно-модульна система, навчальний процес, оцінювання знань.

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. Будь-яке реформування – складний і болісний процес. Ра-

зом з тим, реформування медичної освіти відповідно до вимог Болонського процесу реально – єдиний шлях нашої держави, щоб надавати кожному громадянину сучасну медичну допомогу, а для студентів – здобути медичну освіту світового рівня, стати конкурентноспроможним фахівцем та мати можливість вибору праці у будь-якій європейській країні [5].

Основним напрямком розвитку освіти в Україні є її інтеграція в Європейський освітній простір, впровадження кредитних технологій на базі Європейської системи трансферу кредитів, стимулювання мобільності й створення умов для працевлаштування випускників на європейському рівні [1, 2, 3, 5].

Відповідно до чинних державних стандартів вищої медичної освіти головною метою навчання студентів у вищих

навчальних медичних закладах є оволодіння випускником уміннями працювати з пацієнтом: збирати скарги, з'ясувати анамнез захворювання та життя, проводити фізикальне обстеження, призначати необхідні лабораторні та інструментальні дослідження і трактувати їх результати, встановлювати попередній діагноз, проводити диференціальний діагноз, визначати тактику лікування хворого з певною патологією, а також діагностувати невідкладні стани та надавати при них ефективну екстерну медичну допомогу [4, 5].

Розвиток української медичної освіти спрямований на підготовку висококваліфікованого лікаря, який би відповідав сучасному рівню розвитку медичної науки і вимогам суспільства. Ефективна освіта ґрунтується на застосуванні якісно нової методології організації навчального процесу за європейським зразком [5]. Процес навчання не повинен бути процесом передачі знань від викладача до студентів. Знання мають бути отримані в процесі активної особистої діяльності викладача та студента. Самостійна робота студента з другорядної переходить на рівень рівнозначний з іншими складовими навчального процесу [3, 6]. Роль викладача, як і раніше, залишається важливою вимогою навчального процесу. В той же час, змінюються його функції – він тепер не є єдиним джерелом первинної інформації, а стає організатором пізнавальної діяльності студентів, консультує та орієнтує на різні види самостійної роботи [2, 4].

Важливість внутрішньої медицини в лікарській практиці важко переоцінити, оскільки з терапевтичними хворими доводиться часто стикатися лікарям різних спеціальностей. Тому дуже важливою є рання діагностика та подальша тактика надання допомоги таким хворим з метою попередження виникнення ускладнень, а це можливе лише за умови ефективного викладання даної дисципліни.

Мета: розробити нові форми оцінювання знань та вмінь студентів з позицій доказової медицини і вимог кредитно-модульної системи.

Матеріал і методи дослідження

Проведено аналіз засвоєння студентами 5 курсу знань та вмінь згідно з лекційним курсом (16 лекцій), та проведення навчання студентів за принципами кредитно-модульної системи на кафедрі внутрішньої медицини №2 розпочато у 2008-2009 навчальному році. Якісна успішність є провідною вимогою навчального процесу. Об'єктивного оцінювання домагалися на кожному практичному занятті при встановленні вихідного та кінцевого рівня знань студентів та в ході основного етапу практичного заняття. Підготовлений до участі в практичному занятті та підсумковому модулі тематичний хворий повинен бути заздалегідь обстежений згідно з Протоколом надання медичної допомоги.

Об'єктивне оцінювання можливе лише при серйозній підготовці до практичного заняття обох сторін – викладача і студента. При цьому база даних має включати матеріал лекційного курсу, підручника, методичних рекомендацій для студентів. Все обстеження має базуватися на класах доказової медицини (I, II, III) та рівнях доказовості – (ABC).

Прозорість оцінювання – один із центральних етапів навчальної діяльності та визначення успішності навчання на кафедрі. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за змістовий модуль, яка визначається як сума оцінок (в балах) поточної навчальної діяльності та підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок і умінь відповідно до робочої програми дисципліни на заключних заняттях.

Прозорість оцінювання досягається участю в підсумковому модулі не менше двох викладачів та студентського активу, зазвичай членів студентського парламенту. Кожне завдання оцінюється всіма учасниками підсумкового модуля, підсумкова оцінка і кількість набраних балів оголошується студенту в присутності

групи.

Критеріями якості успішності слугували об'єктивність і прозорість оцінювання, відповідність методів діагностики та лікування вимогам класів (I, II, III) та рівнів (ABC) доказової медицини. При цьому використання методів діагностики та лікування класу I вважали найбільш ефективним, з високою доказовістю значимості (A). Методи та способи, які використовувалися в ході курації хворих, розцінювали як достатньо ефективні (IIa) та менш ефективні (IIb). Діагнози та способи лікування категорії III розцінювали як недостатні для використання в діагностично-лікувальному процесі.

Результати дослідження та їх обговорення

Поточну навчальну діяльність студентів на кафедрі внутрішньої медицини №2 слід контролювати відповідно до конкретних цілей із застосуванням таких засобів контролю як: тестовий контроль, розв'язування ситуаційних задач, робота біля ліжка хворого (діагностика, лікування хворого), комп'ютерний контроль рівня знань.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні модуля 2 (5-й курс) «Основи внутрішньої медицини (кардіологія, ревматологія, нефрологія, загальні питання внутрішньої медицини)», становить 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю студент може отримати 80 балів. Співвідношення між результатами оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю повинні складати 60% і 40%.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості, але не більше 10-12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Зокрема, преміальні бали призначалися за активну участь в роботі студентського наукового гуртка – 2 бали, усну доповідь на студентській науковій конференції – 3 бали, призові місця (1, 2, 3) кваліфікаційного тестування за лекційним курсом.

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які вносяться лише на самостійну роботу, контролюється при підсумковому модульному контролі.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останніх трьох практичних заняттях з модуля. До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Студенту, який з поважних причин мав пропуски навчальних занять, вносяться корективи до індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати з дозволу деканату академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового модульного контролю, становить 80. Підсумковий модульний кредит вважається зархованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою як середнє арифметичне засвоєння відповідних модулів і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, раніше прийнятою в Україні.

Підготовка тематичного хворого до заняття проводиться викладачем напередодні до конкретного заняття та підсумкового модуля. Вона включає обґрунтований з позицій доказової медицини діагноз, спосіб лікування та профілактики. При цьому найбільшу кількість балів – «5», студент

отримує, якщо діагноз та способи лікування відповідали класу І з рівнем доказовості А або, оцінка «4» якщо студент діагностував та призначав лікування за умовами класу Іа з рівнем доказовості А або В; оцінку «3» отримує студент, який виконав умови класу Ів з рівнем доказовості В. Студент, що опанував вимоги класу ІІ з рівнем доказовості С, отримує оцінку «2» (незадовільно).

Скрупульозне дотримання зазначених вимог дає можливість досягти 90% рівня якісної успішності, що важливо в атестації випускників університету.

Висновки

1. Якість вивчення внутрішньої медицини збільшується при застосуванні в лекційному курсі методу кваліфікаційного тестування як варіанта накопичувальної програми набору навчальних балів.

2. Уведення в методику виконання знань та вмінь студентів, принципів доказової медицини, суттєво підвищує професійну орієнтацію студентів.

3. Студенти, оцінені за вимогами доказової медицини на рівні ІА, можуть бути рекомендовані деканату для навчання в магістратурі.

4. Студентам, що за вимогами доказової медицини оцінені на рівні ІВ або ІІС класу, слід звернути увагу на необхідність підвищення рівня своїх знань на подальших етапах медичної освіти (інтернатура, клінічна ординатура).

Література

1. Вороненко Ю.В. Шляхи наблизення вищої медичної освіти в Україні до міжнародних стандартів / Ю.В. Вороненко // Українські медичні вісті. – 1997. – Т.1. – С.59-60.

2. Литвинець Є.А. Актуальні питання впровадження Болонської системи у викладанні урології / Є.А. Литвинець, М.В. Зеляк, Д.Б. Солончак // Галицький лікарський вісник. – 2011. – Т.18. – №4. – С.102-104.

3. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах (метод. посібник) / В.Є. Мілерян. – К: 2006. – 84с.

4. Підаєв А.В. Болонський процес в Європі. Що це таке і чи потрібний він в Україні? Чи можлива інтеграція медичної освіти України в Європейський освітній простір? / А.В. Підаєв // Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2004. – 190с.

5. Черних В.П. Підготовка студентів в умовах кредитно-мо-

дульної системи навчання на випускових кафедрах спеціальності «Фармація» / Матеріали Всеукраїнської наукової навчально-методичної конференції «Нові напрями впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичному навчальних закладах України III-IV рівнів акредитації» / В.П. Черних, І.С. Грищенко // Медична освіта 2011. - №2. С. 46 – 47.

Середюк Н.Н., Налужная Т.В., Галюк Н.М., Середюк В.Н., Нестерак Р.В., Ванджура И.Ю., Ванджура Я.Л.

Оптимизация процесса изучения дисциплины «Внутренняя медицина» в условиях кредитно-модульной системы

Резюме. В статье выложены актуальные вопросы преподавания внутренней медицины в ВУЗе на современном этапе. Приведены новые методы повышения эффективности преподавания данной дисциплины, которые направлены на улучшение подготовки студентов выпускников. В учебный процесс внесены новые принципы кредитно-модульной системы, которые разработанные в соответствии со стандартами перехода медицинского образования в высших учебных заведениях Украины на принципы кредитно-модульной системы. Введено в методику исполнения знаний и умений студентов принципов доказательной медицины, что существенно увеличивает профессиональную ориентацию студентов.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, учебный процесс, оценка знаний.

Seredyuk N.M., Naluzhna T.V., Galyuk N.M., Seredyuk V.N., Nesterak R.V., Vandzhura I.Yu., Vandzhura Ya.L.

Optimization of Studing Process of «Internal Medicine» Discipline in the Credit-Module System

Summary. The article presents issues of teaching internal medicine at the university today. These new methods improve the teaching of courses aimed at improving the training of students - graduates. In the learning process are introduced new principles of credit-module system, developed in accordance with the standards of the transition of medical education in higher educational institutions of Ukraine on the basis of credit - a modular system. Permission for the method performances of knowledge and skills students the principles of evidence-based medicine, which greatly increases the professional orientation of students.

Key words: credit-modular system, the learning process, assessment of knowledge.

Надійшла 02.04.2012 року.